

memo aan de gemeenteraad

aan de gemeenteraad
onderwerp informierend

van het college van burgemeester en wethouders
datum 23 april 2024
dossiernummer 8179

Memo

Samenvatting

In dit memo informeert het college de raad over de conclusies van de uitgevoerde beleidsevaluatie van de huidige Regeling Erfgoed en Duurzaamheid 2020. De beleidsevaluatie is uitgevoerd door een extern bureau. In de rapportage zijn een zestal aanbevelingen opgenomen om de regeling te actualiseren. Het doel van de actualisatie is het toekomstbestendig maken van de regeling en het faciliteren van monumenteigenaren/ eigenaren van panden binnen het beschermd stadsgezicht om te verduurzamen in samenhang met erfgoedwaarden.

Doel

- Informeren over de conclusies uit de beleidsevaluatie Regeling Erfgoed en Duurzaamheid 2020;
- Informeren over het vervolg (hoe om te gaan met de conclusies uit de beleidsevaluatie)

1 Aanleiding

Op 1 januari 2021 is de Regeling Erfgoed en Duurzaamheid 2020 in werking getreden. Met als doel om de aansluiting tussen het Goudse erfgoed en de energietransitie te verbeteren én het verduurzamen van monumentale panden én panden binnen het beschermde stadsgezicht te versoepelen. Met de regeling zijn de vergunningsvrije activiteiten verruimd en zijn er sneltoetscriteria voor rijksmonumenten en het beschermde stadsgezicht ingevoerd. Daarnaast zijn er meer mogelijkheden gekomen voor het plaatsen van pv-panelen op de daken van beschermde panden. Gouda was een van de eerste gemeenten met een dergelijke regeling. Echter de gemeente Gouda ontvangt de laatste jaren steeds vaker signalen uit de samenleving dat de verduurzaming van monumenten nog altijd te complex is. Tegelijkertijd was er in de winter van 2022 sprake van een energiecrisis, die de noodzaak tot verduurzaming nog eens heeft benadrukt. Ontwikkelingen binnen de erfgoedsector en de energietransitie zorgen daarnaast voor meer kennis over verduurzaming en innovatie rondom mogelijkheden tot verduurzaming. Het is daarom van belang om de balans op te maken en de huidige Regeling Erfgoed en Duurzaamheid (2020) te evalueren en het beleid waar nodig te herzien.

Aanbevelingen uit de beleidsevaluatie

Het is zeer waardevol dat de beleidsevaluatie nu is uitgevoerd door een extern bureau. Daarbij is ook veel ruimte voor participatie vanuit de stad ingebouwd. De conclusies geven inzicht in wat nodig is om de bestaande regeling te actualiseren en bieden handvatten voor verbetering van de regeling, zodat het doel - verduurzamen van monumenten binnen de gehele gemeente en panden binnen beschermd stadsgezicht, met respect voor erfgoedwaarden – wordt bespoedigd en meer stimulerend in gang wordt gezet.

Aanbevelingen uit de beleidsevaluatie:

1. Hanteer duidelijke (uitvoerings-)richtlijnen
2. Herijk de Regeling Erfgoed en Duurzaamheid

3. Verruimen van regels (met scherp oog voor de erfgoedwaarden)
4. Aanpassen werkpraktijk vrijstelling en vergunningverlening
5. Adviesdiensten en acties
6. Heldere informatievoorziening en communicatie

Voor een nadere toelichting op de aanbevelingen wordt doorverwezen naar bijlage 1 > 6.2 *Aanbevelingen (pagina 56-58)*.

Hoe nu verder?

- Onderdeel van de beleidsevaluatie was een bewoners enquête en drie informatieavonden. Tijdens deze bijeenkomsten is de wens vanuit inwoners en monumenteneigenaren uitgesproken voor het oprichten van een klankbordgroep, om mee te kunnen denken met het vervolg. Het voorstel is om in Q2 in samenwerking met de Energiecoöperatie Gouda (als coördinator/ oprichter klankbordgroep) te verkennen of hier voldoende animo voor is. Het doel van de klankbordgroep is het meedenken in de uitwerking van de aanbevelingen, zodat deze voor eigenaren praktisch toepasbaar zijn. We betrekken ook de historische vereniging Die Goude en de Adviescommissie Omgevingskwaliteit bij het vervolg.
- Binnen de aanbevelingen ligt een focus op een verbreding van de regeling (bijvoorbeeld rondom isolatie en warmtepompen). Hiervoor zal geput worden uit goede voorbeelden die hun werking in de praktijk hebben bewezen, zoals de uitvoeringsrichtlijnen van gemeente Leiden. Hiermee kunnen naar verwachting de uitvoeringsrichtlijnen als eerste aanbeveling worden uitgewerkt en vastgesteld.
- Binnen de aanbevelingen ligt de ruimte voor versoepeling op het onderdeel *zonnepanelen in het zicht* op panden die een lage(re) cultuurhistorische waarde hebben en niet binnen het kerngebied van het beschermd stadsgezicht liggen (gebiedsgerichte aanpak). Er wordt hierbij verwezen naar het beleid voor zonnepanelen van gemeente Leiden. De ruimte voor versoepeling op dit onderdeel zal komend half jaar inhoudelijk worden verkend en uitgewerkt, in afstemming met o.a. Adviescommissie Omgevingskwaliteit.
- De huidige capaciteit bij de vakgroep erfgoed is beperkt en er wordt op dit moment geworven voor uitbreiding van de vakgroep (vanuit versterking vakgroep erfgoed/ kadernota). Hierin is een nieuwe functie ' beleidsadviseur erfgoed en duurzaamheid opgenomen. Hij/ zij zal de coördinatie van de actualisatie van de regeling einde Q2/ begin Q3 overnemen en zich fulltime richten op het thema erfgoed & duurzaamheid.
- Het wijzigen van de Regeling Erfgoed en Duurzaamheid is een bevoegdheid van het college.
- Het college informeert de raad in Q3 over de voortgang van het vervolg.

NB De rapportage omvat een heldere set van aanbevelingen. De aanbevelingen gaan over de inhoud van de regeling, het proces en de communicatie (informatievoorziening). Daarbij is er samenhang tussen de aanbevelingen. De aanbevelingen kunnen niet los van elkaar worden gezien.

Handhaving niet-vergunde situaties

Voor eigenaren die zonder vergunning zonnepanelen of isolatieglas (dubbel glas/ vacuümglas) hebben geplaatst geldt dat zij kunnen worden aangeschreven door de ODMH. Dit is reeds gebeurd voor de bekende niet-vergunde situaties voor zonnepalen op daken binnen beschermd stadsgezicht. Eigenaren die zonder vergunning zonnepanelen hebben aangebracht hebben in 2023 een wrakingsbrief ontvangen van de ODMH. In de wrakingsbrief is vermeld dat de situatie niet past binnen de regelgeving, maar dat er nog niet handhavend wordt opgetreden. De beleidsevaluatie en de aanpassing van de regeling wordt eerst afgewacht, voordat er handhavend wordt opgetreden. Zodra de herziene regeling Erfgoed & Duurzaamheid is vastgesteld zal worden bezien per situatie of de zonnepanelen verwijderd of aangepast moeten worden, en getoetst of de situatie vergunbaar is. Voor de blijvende illegale situaties behoudt het college de mogelijkheid om handhavend op te treden tegen strijdige situaties i.r.t. de voorgenomen gedeeltelijke versoepeling voor zonnepanelen. De handhaving geschiedt conform vastgesteld handhavingsbeleid (Nota VTH). Ook de

excessenregeling blijft in stand, waarbij bij een buitensporige situatie (uiterlijk van een pand is in ernstige strijd met de welstandsregels) advies wordt gevraagd bij de Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

Specifiek rondom verduurzamingsmaatregelen bij monumenten en panden binnen beschermd stadsgezicht:

- Voor vensterisolatie blijft de lijn van handhaving in stand. Het isoleren van vensters kan ingrijpend zijn op bestaande monumentwaarden, zoals nog aanwezig oud getrokken glas, en is in de regel niet reversibel (de maatregel is onomkeerbaar). Een scherp oog voor erfgoedwaarden blijft het uitgangspunt. De nieuw op te stellen uitvoeringsrichtlijnen geven eigenaren straks meer informatie en inzicht in de (technische) mogelijkheden van vensterisolatie;
- Voor zonnepanelen geldt een andere lijn. Het plaatsen van zonnepanelen op daken kan reversibel worden uitgevoerd, mits zorgvuldig geplaatst volgens bestaande beleidsregels. Nieuwe gevallen die afwijken van het geldende beleid worden gewraakt. De reden hiervan is omdat op dit moment onderzocht wordt of er verruiming van de regels voor plaatsing zonnepanelen op panden met een lagere cultuurhistorische waarde mogelijk is. De uitkomsten hiervan worden eerst afgewacht en zodra de nieuwe regels bekend zijn worden eigenaren geïnformeerd.

Toekomstbestendig maken van het Goudse erfgoed (context)

Gouda is een historische stad met een rijksbeschermd stadsgezicht en ruim 1200 monumenten. De rijke historie draagt bij aan een aantrekkelijke binnenstad voor bezoekers en inwoners. Het erfgoed geeft invulling aan de identiteit van Gouwenaars, maakt de historie zichtbaar en beleefbaar.

Om het Goudse erfgoed door te geven aan volgende generaties, is aanpassing aan de hedendaagse eisen en wensen van de gebruiker en de leefomgeving een absolute noodzaak. Zeker nu Nederland voor de grote opgave staat om de CO₂-uitstoot drastisch te reduceren en hiermee de opwarming van de aarde tegen te gaan. Deze opgave geldt ook voor monumenten en panden binnen beschermd stadsgezicht.

Samen vormen de monumenten in Nederland circa 2% van het totaal aantal gebouwen. Dat lijkt relatief weinig. Toch is het belangrijk dat ook monumenten worden verduurzaamd. Ze bepalen immers in grote mate het karakter van historisch steden als Gouda en daarom willen we ze graag behouden en toekomstbestendig maken.

Vanwege hun hoge leeftijd zijn monumenten op zichzelf (vanuit circulariteit) al duurzaam, maar in gebruik zijn ze dat niet. Er valt nog veel winst te behalen, maar dan wel zónder dat deze gebouwen hun essentiële cultuurhistorische waarden verliezen. Het energieverbruik kan bijvoorbeeld een stuk zuiniger. Daarnaast vraagt het verduurzamen van monumenten om maatwerk. Elk monument is uniek. Dat maakt dat er geen uniforme aanpak is voor het verduurzamen van cultuurhistorisch waardevolle panden.

Met het actualiseren van de erfgoedregeling beoogt Gouda meer eigenaren te faciliteren om te verduurzamen door hen meer te begeleiden in de adviespraktijk en hen van duidelijk informatie te voorzien. Er komt meer oog voor de mogelijkheden in plaats van de onmogelijkheden om te verduurzamen.

Wat onverkort van kracht blijft, is ons advies aan (particuliere) eigenaren van monumenten om altijd eerst de monumentenadviseurs van de ODMH te raadplegen, vóórdat met verduurzaming van het monument wordt begonnen. Dat kan gedoe achteraf helpen voorkomen. De gemeente ondersteunt de verduurzamingsambities van (monumentale) pandeigenaren van harte, en wil niet pietluttig zijn bij het toepassen van regels. Tegelijk staan wij, indachtig ons bestuursakkoord 'Geef Gouda door', pal voor het behoud van ons monumentale erfgoed.

Bijlagen(n):

1. Rapportage **Evaluatie Regeling Erfgoed en Duurzaamheid** d.d. 14 februari 2024 (Arcadis) met bijlagen:

A_Inwonerpeiling verduurzaming monumenten Gouda 2023

A_Infographic peiling verduurzaming 2023

B_Terugkoppeling Gouds Monumentengesprek 2023